

- ¹⁰Ситник О. Деякі аспекти походження первісного мистецтва у світлі нових фактів // Народознавчі зошити (двомісячник). — 1966. — Зошит 1 (7). — Січень-лютий. — С. 20.
- ¹¹http://pl.wikipedia.org/wiki/Prehistoria_ziem_polskich
- ¹²Wilson A., Cann R. The recent African genesis of humans // *Scientific American*, 1992. — V. 266. — № 4. — 68–73.
- ¹³Детально про це див.: Зубов А. Палеоантропологическая родословная ... — С. 323–336.
- ¹⁴Пидопличко И. Позднепалеолитические жилища из костей мамонта на Украине. — К., 1976.
- ¹⁵Етнічна історія давньої України. — К., 2000. — С. 12.
- ¹⁶http://pl.wikipedia.org/wiki/Prehistoria_ziem_polskich
- ¹⁷Давня історія України (в трьох томах). — Т. 1 — Первісне ... — С. 98.
- ¹⁸Бибииков С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. — К., 1981.
- ¹⁹Станко В., Гладких М., Сегада С. Історія первісного суспільства. — К., 1999. — С. 13.
- ²⁰Давня історія України. — Т. 1 — Первісне ... — С. 119.
- ²¹Гохман И. Население Украины в эпоху мезолита и неолита (Антропологический очерк). — М., 1966.
- ²²Залізняк Л. Біля витоків етнічного поділу людства // Етнічна та етнокультурна історія України. — К., 2005. — Кн. 2. — Т. 1. — С. 11.

This article opens a series of lectures of the history, ethnology, anthropology and archeology of Sergiy Segeda.

ПРОБЛЕМИ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ СУЧАВСЬКОГО ПОВІТУ РУМУНІЇ

Антоній МОЙСЕЙ

У процесі еволюційного розвитку етносів одним з найважливіших чинників є національна ідентифікація. Якщо на території становлення етносу людина від народження засвоює мову, культуру, традиції рідного їй етнічного середовища, то на територіях, відмежованих від основного національного масиву, цей процес ускладнюється, що веде або до появи етнічної самосвідомості, або до асиміляції іншим народом. Розглядаючи проблеми етнокультурної ідентичності української меншини Сучавського повіту Румунії, слід підкреслити той факт, що здавна територія Буковини (Чернівецька область України та Сучавський повіт Румунії) з її змішаним україно-румунсько-молдавським населенням була етнічним рубежем між східно-романською та східнослов'янською культурами. У результаті зміни державних кордонів на сучасному етапі частина українського населен-

ня компактно проживає у її південній частині. Більшість цих українських сіл знаходилися на території, яка з 1774 до 1918 р. була підпорядкована Австрії (Австро-Угорщині), а з 1918 до наших днів належить до складу Румунії.

Територія Буковини була відзначена «унікальним фольклорним заповідником» (О. Курчакін) [8, 99–103], ареалом «слов'янсько-неслов'янської мовної інтерференції», що належать до так званих архаїчних зон (М. Толстой) [17, 56]. Щодо збереження традиційної культури українського населення південної частини Буковини І. Ребошак, відомий румунський фольклорист українського походження, вважає карпатську зону з гуцульським населенням однією з найбільш консервативних на території Румунії [13, 6–10].

Проблематика розвитку української меншини на території Румунії (у тому числі на

Буковині), її етнокультурних взаємозв'язків та контактів не залишалась поза увагою дослідників. Ці роботи умовно можна поділити на декілька груп. До першої слід віднести праці узагальнюючого плану, видані останнім часом, зокрема монографічне дослідження Л. Ази, А. Попок, О. Швачки [2], в якому на основі результатів проведеного соціологічного опитування робиться спроба простежити культурний розвиток української меншини Румунії до 1999 р., А. Шийчука «Українська проблема у південній Буковині: наша точка зору» (2001) [27] та ін. У згаданих роботах подається загальна інформація про чисельність, освіту рідною мовою, культурний розвиток національної меншини. Існує також значна кількість робіт, присвячених проблемам освітнього та культурного розвитку українців Сучавського повіту (А. Шийчук [21], Ш. Пурич [12; 25], Ю. Макар [9] та ін.). Цінним джерелом інформації для написання даної статті стала публікація офіційних даних про стан освіти рідною мовою голови шкільного інспекторату для національних меншин Сучавського повіту станом на 2005 р. [23]. У роботах, присвячених міжетнічній співпраці у рамках Єврорегіону «Верхній Прут» (В. Ботушанський [4], С. Гакман [5]), лінгвістичним (румунно-українським) взаєминам (І. Робчук [16, 26]), традиційній культурі (І. Ребошапка [13–15], І. Непогода [11], Ю. Чига [18; 19], Г. Бостан [3]), не лише аналізується стан справ, але й оцінюються перспективи подальшого розвитку міжетнічних зв'язків. У статті Катерини та Юрія Шестакових [20] на основі вивчення соціологічних даних окреслена ціла низка проблем, які стосуються етнічних ідентифікаційних процесів на Буковині та потребують розв'язання. Отже, можна констатувати наявність цілого ряду робіт, присвячених окремим складовим процесам національної ідентифікації українського населення південної частини Буковини.

У даній статті зроблено спробу дослідити проблеми становлення та збереження етнокультурної ідентичності української меншини

Сучавського повіту Румунії: чисельність, стан викладання рідної мови у школах, віросповідання, культурний розвиток, доступ до масмедіа, самоідентифікація, стан збереження національних традицій тощо. З цієї метою були залучені матеріали етнографічних експедицій, проведених членами студентського наукового гуртка «Етнос» під керівництвом автора в українських селах Сучавського повіту Румунії. Зокрема, дослідження проводилися у 5 селах: **Негостина** комуни Балківці (за даними перепису населення 1992 р. чисельність — 1472; з них 90 % — самоідентифікували себе українцями; розташоване біля м. Сирет — 5–7 км від українського кордону); **Велика Марицея** та **Дерменешти** (комуна Дерменешти — 5789 мешканців; розташоване за 15–17 км на північ від м. Сучави), **Ульма** і **Нісіпіту** комуни Ульма (Ульма — 440 мешк., з них 75 % самоідентифікували себе українцями; Нісіпіту — 442, з них 52 % — українці). Щодо останніх двох сіл, то вони розташовані у Карпатах, населення в основному ідентифікує себе гуцулами, і лише з 1992 р. під час перепису були записані до графі «українці».

Дослідження процесу національної ідентичності у цьому регіоні ускладнюється значною мірою фактом самоідентифікації українського населення Сучавського повіту Румунії як українців, русинів та гуцулів. Вивчення цього питання на даний час унеможлиблюється ще й тому, що за переписом населення 1992 р. вони всі були вписані у графу «українці».

У південній частині Буковини, за даними перепису населення 1992 р., проживало 9 549 українців, у 2002 р. — 8 525 осіб. Отже, порівняння даних двох останніх переписів, дозволяє констатувати що українське населення Сучавського повіту скоротилося за десять років (з 1992 до 2002 р.) на 1024 особи (10,7 %). За неофіційними даними, на теренах Сучавського повіту проживає від 49 500 до 52 000 українців [21, 1]. Зокрема, у монографії А. Шийчука «Українська проблема у південній Буковині: наша точка зору» (2001) [27] знаходимо оптимістичні дані про

те, що українське населення проживає компактно в 58 місцевостях повіту. Для прикладу, слід навести дані про загальну чисельність українського населення, що проживає у Румунії: за переписом 1992 р. — 66 833 особи, у 2002 р. — 61 353 особи, що складало 0,3 % всього населення Румунії.

На відміну від стану румунських шкіл Чернівецьчини, освіта рідною мовою української меншини Сучавського повіту у своєму історичному розвитку зазнала часів її повного ігнорування. Лише після революції 1989 р., внаслідок процесу демократизації румунського суспільства, українську мову поступово починають запроваджувати у школах українських сіл. Згідно офіційних даних, у 1998/1999 н. р. українську мову як навчальний предмет у Сучавському повіті вивчали 2119 учнів. Однак, як показує офіційна статистика та дослідження у цій галузі, кількість учнів, що вивчають українську мову поступово зменшується. Так, за даними, наведеними Ш. Пуричем та В. Гапенчуком, у 2000–2001 н. р. українська мова як рідна викладалася у 41 населеному пункті Сучавського повіту [6, 128–140]. Тут було 147 класів та 18 груп, що охоплювали 1909 учнів [12, 157]. Згідно даних шкільного інспектора 2005 р., у повіті діяло 36 шкіл, у яких навчалося близько 1800 учнів (44 педагоги). Клас з викладанням української мови був сформований у Сучавській загальноосвітній школі «Міхай Ємінеску», а також у Сиретській школі, де етнічні українці мають можливість вивчати рідною мовою такі дисципліни як релігія, малювання, музика, традиції меншини тощо. Згадувалося про існування лише одного україномовного дошкільного закладу с. Ізвоареле Сучевей [23, 4]. У 1999/2000 н. р. створено відділення української мови та літератури в Сучавському університеті Штефан Великий.

Зібрані нами у ході експедиції в українських селах Сучавського повіту дані дозволяють стверджувати, що однією з головних причин скорочення чисельності бажаючих навчатися українською мовою є безперспективність використання рідної мови у Румунії

після закінчення школи. Наприклад, у комуні Дерменешти, до якої входять 6 українських сіл: Дерменешти (Гатна), Велика Марицея, Келінешти-Єнаке (Келінешти), Данила, Мала Марицея, Келінешти-Василаке, до 1958/1959 н. р. викладання велося українською мовою. У 1959 р. на сходках сіл комуні вирішили перейти на румунську мову навчання [1; 22, с. 39, 45–46]. За свідченнями старожилів сіл Дерменешти та Велика Марицея, основною причиною небажання навчатися українською були міркування про її практичну непотрібність у професійній кар'єрі. Лише у 1990/1991 н. р. українська мова вводиться в школу як окремий предмет для бажаючих (8-річна українська школа у комуні Дерменешти існує лише у с. Келінешти-Єнаке).

Така само ситуація спостерігається і в інших досліджених нами українських селах. Так, у с. Негостині навчання ведеться румунською мовою, українська мова викладається як окремий предмет; у с. Нісіпіту — діють лише курси української мови.

За віросповідуванням переважна більшість представників східнороманської та україномовної меншин означеного регіону православні. На відміну від румунських та молдавських сіл Чернівецької обл., де служба у церкві ведеться рідною мовою, в українських селах Сучавського повіту вона ведеться румунською. Релігійні відправи рідною мовою відбуваються лише у двох селах: Негостині і Балківцях [21, 1]. Так, у Негостині вранці проводиться служба румунською, увечері — українською мовою. У Гропенах комуні Балківці є 2 церкви: православна і греко-католицька. Так, якщо у греко-католицькій служиться українською, то у православній — двома мовами.

Українську меншину в Румунії у плані національно-культурного розвитку представляють на даний час два товариства: Союз Українців Румунії (СУР), що підтримується урядом, та Демократичний Союз Українців Румунії (ДСУР). Генеральний союз об'єднаних гуцулів та Культурний союз рутенців менш впливові культурні утворення. Найбільш авто-

ритетною організацією був СУР, який виник у 1990 р. і був представлений у Парламенті депутатом С. Ткачуком. Однак, через внутрішні суперечності та непорозуміння стався розкол, частина інтелігенції, що сповідувала інші погляди на національно-культурне відродження української меншини, у 1996 р. створила нову організацію — ДСУР. Постійні чвари між ними на сторінках друкованих органів стали звичним явищем. У 2004 р. ДСУР було реорганізовано, її керівником став Д. Морган, підприємець, що мешкає у м. Сучаві. Д. Морган надає матеріальну допомогу українському населенню Сучавського повіту [7, 1–2]. Загострення суперечностей між двома товариствами відбувається періодично під час парламентських перегонів, в яких, згідно румунського законодавства, представляти українську меншину має право лише одна організація.

Існують також культурні товариства на рівні громади. Так, В. Козарюк, вчитель з с. Велика Марицея став засновником та головою культурного товариства «Траян Келаріу-Мамчук», директором і видавцем літературного, наукового та релігійного видання (газети) «Еход» з 1994 р. (Дерменешти), директором видавництва «Коссаріс». До його заслуг належить організація інструментального ансамблю «Барвінок» українців комуни Дерменешти. У 1993 р. у селі відбувся перший повітовий фестиваль «Співжиття» («*Conviețuire*»).

Українська меншина Сучавського повіту отримує три видання, випущені СУРОм: «Наш голос» (1990) — головн. ред. Ш. Ткачук, «Вільне слово» (1949) — головн. ред. І. Ковач, «Український вісник» (1993) — головн. ред. — М. Михайлюк. «*Cuțierul ucraïnean*» виходить румунською мовою з 1993 р. (головн. ред. Ш. Ткачук). ДСУР випускає видання «Верховина» румунською мовою (головний редактор — В. Ніколайчук) та додаток «Наша Думка» українською (головн. ред. — В. Цаповець). Є також радіопередача рідною мовою «Міжетнічний діалог» щосереді між 15.20–15.35 (Радіо Ясси, 1,053 KHz), однак, за свідченнями представників меншини, був

змінений час виходу в ефір, значна частина передачі ведеться румунською мовою [21, 1–2].

Процес самоідентифікації має складності і на сімейному та особистому рівнях. Особливо це стосується змішаних сімей, кількість яких досить велика.

Візьмемо декілька прикладів з експедиційних досліджень:

Українське село Велика Марицея Сучавського повіту Румунії:

— Кідовець Марія Василівна, 1926 р. н., — народилась у румунській сім'ї, ідентифікує себе румункою, але в сім'ї між собою розмовляють українською мовою;

— у сім'ї Біляка Володимира Петровича, 1922 р. н., (змішана сім'я) ідентифікують себе румунами, спілкуються українською, коли приходять діти, онуки — розмовляють румунською.

Українське село Дерменешти Сучавського повіту Румунії:

— Пергінський Василь Миколайович, 1939 р. н., — з української сім'ї, але ідентифікує себе румуном.

У цих вимірах процесу, які відбуваються як у південній, так і у північній частині Буковини у багатьох випадках подібні. Так, наприклад, серед обох меншин поширена трудова еміграція (в українській меншини — до країн Європи; у східнороманської меншини — до країн Європи та США).

В українській меншині мовна ідентичність втрачає важливість як чинник етнічної ідентифікації, поширений румуно-український білінгвізм. Синтезатором міжетнічного спілкування виступає румунська мова. Це призводить до формування на території особливої говірки, або, за визначенням Г. Бостана, дифузійних дво- та тримовних масивів [3, 4]. Так, у с. Велика Марицея нами були зафіксовані наступні вислови: «По букатах прибирали у шанці», «Той що їх кондучив» (ними керував); Нісіпіту — «Я йду до примарії вибрати адеверінцу» (довідку), «Примар дав симнатуру» (підпис); Негостина — вживаються слова «кімнат» (шурин), «дзестре» (посар) та ін. [11,

161]. Подібні румунські слова трапляються у мові інших українських сіл Румунії: «аминд/а» — штраф; «аф'ні» — чорниці; «бадік/а» — старший чоловік; «бард/а» — теслярська сокира; «басм/а» — шарф; «бач» — шеф чабанів; «виви'ри'ц/а» — білка; «гранічир» — прикордонник та ін. [16, 226–235].

На думку самих респондентів з українських сіл, українці, рутенці та гуцули є етнічними групами однієї національності. Різниця полягає у розмовній мові (діалекті) та народному одязі.

На відміну від східнороманської меншини, для української характерний досить високий румунський патріотизм.

Ще інтенсивніше відбувається асиміляція представників нацменшин під час їхнього переселення у міста, де вони інтегруються у рамках мови і культури титульної нації. В українській меншині, як і в румунській, викликає невдоволення розкол громадських національно-культурних об'єднань.

Стан збереження національних традицій.

Проведені нами дослідження показують, що краще національні звичаї та обряди збереглися у східнороманського населення Чернівеччини. В обох частинах Буковини спостерігається активний процес акультурації у формі взаємного засвоєння елементів культур взаємодіючих етнічних груп.

Ведучи мову про карпатську зону з гуцульським населенням Буковини, І. Ребошак відзначав, що, незважаючи на процес колективізації сільського господарства, внаслідок якого звузилась сфера застосування обрядів, на сучасному етапі вони зберегли свою ритуальну магіко-релігійну основу, у якій переважає театралізована сторона [14, 6–10]. На території південної частини Буковини гуцули компактно проживають у громадах Ульма, Ізвоареле Сучевей, Молдова Суліца і Бряза, 8 сіл із 10 громад Бродини, Чумирна і Палтіну Ватрамолдовицької громади, переважна частина громад Молдовиці та Кирлибаби. Значна їх частина мешкає у Радівцях, Кимпулунг Молдовенеск, Гура Гуморулуй, Ватра Дорней,

Сиреті, Сучаві [18, 6–7]. При високому рівні збереження традицій разом з тим мешканці сіл Палтіну та Арджел, що поблизу монастиря Молдовица, під його впливом перейшли на новий стиль відзначення календарних свят. Цей процес спостерігається також у селах із змішаним населенням: Бряза, Кирлібаба, Молдова Суліца. Однак, незважаючи на проведення у церквах богослужіння румунською мовою, гуцули все ж дотримуються стародавнього церковного календаря [19, 11–12].

Тим часом навіть у середовищі гуцулів трапляються випадки запозичення національного одягу від сусідів-румунів (Ульма, Нісіпіту). У с. Ульмі були зафіксовані випадки коли, йдучи до церкви, гуцули одягали румунський національний одяг.

Ведучи мову про стан збереження національних традицій в українського населення Сучавського повіту, слід відзначити існування в них цілого комплексу прадідівських українських звичаїв та обрядів. Дотепер на зимових святах можна почути колядки українською мовою. На св. Андрія дівчата ворожать на пересоленій паляниці, вибирають «віщій» кілок у плоті, «засівають» та «боронують» насіння коноплі, калатають ложками тощо (Негостина, Велика Марицея, Нісіпіту), напередодні Нового року зафіксований магічний обряд угадування погоди та достатку на наступний рік за допомогою «цибулинного» календаря (Негостина, Велика Марицея, Дерменешти, Нісіпіту, Ульма), на Святвечір готують 7 або 12 святкових страв (Велика Марицея, Ульма), на св. Василя проводиться Маланка (Велика Марицея), на св. Юрія запалювали вогонь, говорячи «що палять діда» (Нісіпіту), на Івана Зільового прикрашають рослинами хату (Ульма). Ще зустрічається звичай святити вербові гілки (бечки) на Бечкову неділю. Бечками торкалися рідних, примовляючи: «Бечка б'є, я не б'ю, за тиждень Великдень». По одній гілці кладуть на могили родичів, решту — біля ікони у хаті (Велика Марицея).

У всіх досліджених нами селах досить добре зберігся комплекс плювіальних обрядів:

процесія із священником у полі під час засухи (Негостина, Велика Марицея, Нісіпіту), опускання ікони у криницю (Негостина), запалення у хаті «великодньої» свічки під час бурі чи граду (Негостина, Ульма, Нісіпіту), викидання на подвір'я кочерги та хлібною лопати (Негостина), великоднього кошика, великоднього рушника (Ульма, Нісіпіту), запалення освяченої вербової гілки (Негостина). У селах Ульма та Велика Марицея існував звичай, згідно якого при наближенні до села градових хмар паламар дзвонив у церковні дзвони. У Негостині у церковні дзвони б'ють 13–14-річні діти, за що їм платять гроші. Крім того, у Негостині ще пам'ятають про обряд «виведення дівчини на танець». У с. Ульмі ще й тепер обирають «березу» — старшого парубка, який наймає музику та організовує танці у центрі села.

Загалом, як і в мовній практиці, так і у проведенні традиційних календарних свят відбувається активний процес акультурації. Під час етнографічних експедицій нами були виявлені випадки дотримання в українських селах карнавальних традицій, характерних для румунського народу. Так, в українському селі Велика Марицея молодь грала румунську народну (гайдуцьку) виставу «Чата луй Бужор» румунською мовою. У Великій Марицеї, Негостині та Нісіпіту був поширений румунський «плогушорул» [1.1; 22, с. 61–62]. У деяких з досліджених нами сіл на Різдво проходить дійство «Ірод», більш характерне для румуномовних сіл Буковини. В українському с. Дерменешти ходили «з козою». Зафіксований також новорічний обхід, аналог румунського, під назвою партія або діди. Тут говорять: «іти (ходити) в діди» [14, 27].

Запозичення поширилося на вірування у «стрігоїв» (Негостина), святкування 9 великих четвергів після Великодня проти граду (Ульма) тощо.

Що ж до східнороманського населення Буковини, воно перейняло від українців термін «Маланка» — як назву карнавального дійства, подекуди і слова народної вистави. Проте, що була запозичена лише назва карнаваль-

ного дійства свідчить той факт, що у більшості румунських та молдавських сіл під цією назвою влаштовувались суто румунські вистави, такі як «Чата луй Бужор», «Бринковеній», іноді так називають гурт звичайних колядників «з козою», «коником» тощо. Як Маланка, зустрічався і деградований обряд папаруда на початку ХХ ст. Інколи в румунів Маланкою називають і новорічний обхід з плугом, який супроводжується виконанням відповідної пісні [24, 194–196]. Слід зазначити, що даний термін був поширений лише на півночі історичної Молдови: Сучавський та сусідні з нею повіти. У цьому контексті не слід забувати про існування у східнороманського населення своїх давніх народних вистав, таких як «Весілля», «Діди» та ін.

Про запозичення румунами назви й деяких елементів української Маланки згадує І. Ребошапка. За твердженням дослідника, серед румунів вона побутує на півночі історичної Молдови, інколи доходить до міст Пашкани та Ясси. Учасники цієї гри — маланкарі («*malancarii*») — носять військові кашкети, прикрашені намистом та китицями кінської шерсті, на грудях оперезані навхрест двома косинками із стрічками, на поясі рушники, в білих спідницях, червоних фланелях. За твердженням І. Ребошапки, румунська обрядова гра — виконання танцю з нагоди Нового року — зазнала впливу української драматичної гри «Маланка», як весілля, на що вказують хустки, рушники тощо [14, 26–27].

Проведені польові дослідження доводять, що румунські та молдавські села є більш консервативними у плані збереження давніх та дохристиянських традицій. Так, навіть у наш час у румунських та молдавських селах Буковини проводиться обряд калоян (похорони антропоморфної ритуальної ляльки з метою викликання дощу), збереглися рештки обряду папаруда, сліди обряду Дрегайка.

Таким чином, можна констатувати наявність у досліджуваному ареалі процесу асиміляції. Хоча, звісно, він не однорідний. У центрах концентрації представників націо-

нальних меншин з розвинутим відчуттям етнічної самоідентифікації відбувається процес консервації (самозбереження) психологічних та культурних особливостей певного народу. У даному випадку навіть процес інтенсивної акультурації не руйнує первісної етнічної матриці. У периферійних відрізках від означеного ядра самоідентифікації йде природний процес асиміляції. Тобто, компактність проживання національних меншин відіграє позитивну роль у виявленні етнічної самоідентифікації.

1. Матеріали етнографічної експедиції, проведеної членами студентського наукового гуртка «Етнос» в українських селах Сучавського повіту Румунії. — Зберігаються в етнографічному музеї факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2006–2007 рр.).
2. Ази Л., Попок А., Швачка О. Українці Румунії: сучасний стан та перспективи етнокультурного розвитку. — К., 1999.
3. Бостан Г. Типологическое соотношение и взаимосвязи молдавского, русского и украинского фольклора. — К., 1985.
4. Ботушанський В. Буковинське прикордоння у співпраці // Кайндль Р. Вікно в європейську науку. Матеріали II Міжнародного наукового семінару «Кайндлівські читання». — Чернівці, 2005. — С. 9–15.
5. Гакман С. Стан міжетнічних взаємин у Чернівецькій області та їх перспективи в контексті діяльності Єврорегіону «Верхній Прут» // Етнічні взаємини на території Єврорегіону «Верхній Прут»: Матеріали Міжнародної наукової конференції / Буковинський політологічний центр та Карінтійський інститут національних меншин. — Чернівці, 2004. — С. 89–107.
6. Галенчук В. Етно-демографічна еволюція населення Сучавського та Ботушанського повітів, складових частин Єврорегіону «Верхній Прут» // Там само. — С. 128–140.
7. Доліський В. Наші пріоритети // Наша думка. — Демократичний Союз українців Румунії (Громадсько-культурний додаток до журналу «Верховина»). — Сучава, 2005. — № 1(3). — С. 1–2.
8. Курочкін О. Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка» (з історії народних масок). — Опішне, 1995.
9. Макар Ю. Українська діаспора в Молдові та Румунії: спроба порівняльного аналізу // Етнічні взаємини... — С. 185–194.
10. Михайлюк М. Етнобізнес з гуцулами // Український вісник. Часопис Союзу Українців Румунії. — 2005. — № 19–20. — жовтень. — С. 5.
11. Непогода І. Весільні обряди та звичаї в селі Негостина // Обрії. — Бухарест, 1982. — С. 159–169.
12. Пурич Ш. Північнобуковинські румуни та південнобуковинські українці у періоді 1989–2001 років // Етнічні взаємини... — С. 151–165.
13. Ребошапка І. Вінок року. Українська обрядова поезія в Румунії. Двомовне (українсько-румунське) видання. — Бухарест, 2002.
14. Ребошапка І. Ой у саду — винограду. Збірка світських величальних пісень. — Бухарест, 1971.
15. Ребошапка І. Народження символів. Аспекти взаємодії обряду та обрядової поезії. — Бухарест, 1975.
16. Робчук І. Вивчення українських говірок в Румунії. IV. Діалектна лексикографія // Обрії. — Бухарест, 1983. — С. 226–235.
17. Толстой Н. О соотношении центрального и маргинального ареалов в современной Славии // Ареальные исследования в языкознании и этнографии. — Ленинград, 1977. — С. 37–56.
18. Чига Ю. Гуцульщина в межах України та Румунії // Український вісник. Часопис Союзу Українців Румунії. — 2005. — № 19–20. — жовтень. — С. 6–7.

19. Чига Ю. Духовність гуцулів. Молитва і піст // Там само. — № 13–16. — липень-серпень. — С. 11–12.
20. Шестакова К., Шестаков Ю. До питання про етнічні ідентифікаційні процеси на Буковині // На перехрестях світової науки. Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Вікно в європейську науку», присвяченої 140-річчю від дня народження Р. Ф. Кайндля. — Чернівці, 2006. — С. 75–79.
21. Шийчук А. Українці Південної Буковини: «Quo Vadis»? // «Наша Думка». Громадсько-літературний журнал Демократичного Союзу Українців Румунії. — Сучава, 2006. — № 1–2. — С. 1–5.
22. Cossaris V. N. *Dărmănești. Mărturii ale trecutului.* — Suceava, 1993.
23. Prof. Sofia Grigorean (*Inspector școlar pentru minorități*). *Aspecte ale învățării limbii ucrainene în școli din județ* // Верховина. *Revista de cultură a ucrainenilor din România și din Diasporă. Uniunea Democrată a ucrainenilor din România.* — Suceava, 2005. — A. II. — № 2(3). — P. 4.
24. Pamfile T. *Sărbătorile la români: Crăciunul. Studiu etnografic.* — București, 1914.
25. Purici Ș. *Relații româno-ucrainene în epoca contemporană* // *Glasul Bucovinei.* — Cernăuți-București, 2003. — № 3–4. — P. 32–40.
26. Robciuc I. *Din istoria raporturilor lingvistice româno-ucrainene* // *Curierul ucrainean. Revistă a Uniunii ucrainenilor din România.* — octombrie 2005 — № 57–58. — P. 10.
27. Șeiciuc A. *Problema ucraineană în Bucovina sudică: punctul nostru de vedere.* — București, 2001.

This article attempts to analyze the issues of formation and preservation of ethnic and cultural identity of the Ukrainian minority group who come from the former Suchava district in Romania: population, condition of native language instruction at schools, religion, cultural development, access to mass-media, self-identification of the national traditions, etc.

For this purpose the material studied includes the material of ethnographic expeditions conducted by members of Ethnos Student Scientific Club under the supervision of the author to the Ukrainian villages of the former Suchava district of Romania. And in particular, the research was carried out in five villages: Nehostyna, Balkivtsi community, Velyka Marytseya and Dermeneshty (Dermeneshty community), Ulma and Nisipit, Ulma community.